

נר לשולחן שבת

פרשת וירא

גליון מס' 299

ר' חיים יוסף
ב"ר אליהו ישראל ז"ל

"למה זה צחקה שרה"

הג"ר ראובן מרקוס [גיסו של הגאון רבי בצלאל זולטי] סיפר מעשה מופלא שארע עמו: הוא היה בחור אמריקאי שבא ללמוד בישיבת מיר. נסע לרדיו לראות את ה"חפץ חיים".

בשבת אחר סעודה שלישית נכנסו רבים לבית ה"חפץ חיים" היה זה חדר ארוך. ה"חפץ חיים" דיבר כשראשו מורכן, כמאה אנשים עמדו מרחוק והאזינו.

דיבר על שרה אמנו – 'איך זה יתכן ששרה צחקה, איך שרה הכחישה וכי אפשר לשקר להקב"ה. אלא דעו שרה האמינה, רק מבלי שהרגישה העלטה חיוך על שפתיה, אבל לא שהיא לא האמינה. גם היום כולם מאמינים בתחיית המתים ומצפים לביאת המשיח אבל אומרים את זה עם חיוך!'

למשמע הדברים חיך ר' ראובן קלות, והנה פתאום הרים ה"חפץ חיים" את ראשו ואמר בקול: "יונגרמן, איש צעיר, מה אתה צוחק, אנחנו מדברים פה דברים רציניים!..."

ר' ראובן סיפר שבאותה שעה אחזו רעד, ובאותו רגע הוא הגיע למסקנה שיש ל"חפץ חיים" רוח הקודש! הרי דיבר עם ראש מורכן ולא יכל לראותו, ואיך יתכן שמתוך מאה אנשים זיהה אותו וידע שחיך... ("נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג י"ל ששמע מבעל המעשה)

רצון ה' שנהיה אנו נבראיו הולכים בדרכו, שמגמתנו תהיה להקדיש את כוחותינו הגופניים והרוחניים לטובת הכלל. (הקדמה ל"שערי ישר")

ידועה קושיית הסבא מקלם מדוע האריכה התורה בסיפור מעשה החסד של אברהם אבינו עם המלאכים בפירוט מיוחד ומדוקדק, מה הגיש להם, ומי הביא כל מאכל, ואילו את כל מעשי החסד העצומים שפעל הזכירה התורה ברמז קל בפסוק "ויטע אשל בבאר שבע". והסבא תירץ בדרכו.

הגאון רבי זיידל אפשטיין הסביר שבמעשהו של אברהם עם המלאכים מצינו חידוש גדול, כי זאת יודעים הכל שיהודי מחוייב לעשות חסד עם זולתו, ברוחניות ובגשמיות, אולם אצל אברהם מצינו שהקריב מהרוחניות שלו כדי לתת לזולתו גשמיות, שעל אף שהיה יושב ומקבל פני שכניה, שזהו מצב של מעין עולם הבא, פנה והלך להכניס אורחים. ("לעבודו בלבב שלם")

פעם באה אלמנה לפני רבי חיים מבריסק. היה זה באמצע שיעור, רבי חיים סגר את הגמרא ויצא לעזור לה... כשחזר הביעו התלמידים את תמיהתם: עד כדי כך, גם באמצע שיעור? אמר רבן של ישראל: "מי שלא יכול לסגור את הגמרא כשצריך בשביל חסד, הרי גם כשהיא פתוחה היא סגורה!" (מפי השמועה)

ישיכם אברהם בבוקר – ותיקין (יומא כ"ה)

"כחום היום"

סיפר הרה"ג פ. יליד אופקים, אמי גרה בלב אופקים, זכתה וכל בניה תלמידי חכמים, חלקם מרביצי תורה. היא שימשה כעוזרת בית בבית הגאון רבי שמשון פינקוס. כשהיתה מסיימת את עבודתה היה הרב פינקוס מסייע אותה ברכבו כשהוא אומר: "עבדת כל כך קשה, בחום כזה תלכי ברגל לביתך?!" ("נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג י"ר)

ביתו של הגאון הנעלה רבי אליהו רומנוב בוילנא היה תמיד מלא וגדוש ברבנים וחכמים. והיה דואג לרווחתם של אורחיו. רבות קרה שהיה מוסר את הכר אשר מראשותיו לאורחיו.

והיה אם אחד מאורחיו, גדול בתורה, לא היה לבוש כפי כבוד התורה. היה רבי אליהו בעצמו מכבס ומגהץ את בגדיו, או שהיה מחליפם ומניח ליד מיטתו בגדים כפי ערכו.

קרה פעם ואחד מאורחיו התעורר מוקדם, כשרצה להתלבש הנה ראה שבגדיו נעלמו ואינם... נשאר האיש לשכב במיטתו.

סמוך לזמן קריאת שמע נכנס רבי אליהו והתעניין: 'אולי חולה אתה, מדוע אינך קם, אולי אלך לקרוא לרופא...' 'לא' ענה האיש.

כשחזר רבי אליהו על שאלתו, אמר האורח: 'החליפו את בגדי, אין לי מה ללבוש...' נאלץ איפוא רבי אליהו לספר לו את שעשה...

(הקדמה לשו"ת "הלכה למשה")

באיזו שבת התפללו כל בני ירושלים תפילת ותיקין?

בבוקר יום שבת פרשת וירא, י"ג חשוון תרנ"ט, 1898!

זה סיפור המעשה: הקיסר הגרמני וילהלם השני בא לביקור בארץ ישראל, ועמד להכנס עם פמלייתו לירושלים. הטורקים הכינו לכבודו קבלת פנים מפוארת, ופרצו פירצה בחומה ליד שערי יפו כדי שהקיסר יוכל להכנס לעיר העתיקה במרכבתו. שערי כבוד הוכנו לכבודו, אחד מהם על ידי היהודים.

כל יהודי ירושלים התפללו מוקדם, כדי שיוכלו לצאת בזמן, לחזות בקבלת הפנים ולברך "ברוך שנתן מכובוד", כדברי הגמרא 'לעולם יצא אדם אפילו לקראת מלכי עכו'...

רק שני יהודים גדולים לא יצאו מביתם: האחד היה הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד. לשואלים השיב את דברי הגאון מוילנא שהגרמנים עמלק הם, ואמר: "איך אלך ואברך על מלך מזרעו של עמלק, איך אברך בשם ומלכות על קיסר ששולט על אומה שנצטוונו למחות את שמה!..."

והוסיף: "הגרמנים מתהדרים ומתייפים כלפי חוץ ובתוכם מלאי שנאה וארס לעם ישראל!..."

השני היה הגה"צ רבי צבי מיכל שפירא, שהסתפק אם לצאת? והנה בבוקר יום השבת נשפכו על רגליו מים ורותחים, ראה בכך רבי צבי מיכל את מן השמים ולא יצא. (מרא דארעא דירשאל)

"והשענו תחת העץ - תחת האילן". (פ"ח ד' רש"י)

היה לאברהם אילן עמו ידע על האנשים שבאו לביתו האם ראויים הם לחסות תחת כנפי השכינה? אם היו ראויים, היה האילן פושט ענפיו עליהם, עושה צל ומכסה אותם, ואם לא, היה האילן מתמר ועולה. (זוהר)

הנה יש לעיין האם היה מותר למלאכים לשבת תחת האילן הזה בעצם החג, הרי הם יוצרים בזה אהל?

שאל הגאון רבי מנשה קליין אם ההורג על ידי "סגולה" או "שם" נקרא רוצח, וכן המזיק על ידי "סגולה", אם נקרא מזיק?

השיבו מרן ה"קהילות יעקב": נראה שמזיק או רוצח על ידי סגולות יתחייב בהיכי תימצו מסוימות, אך בשבת הדין שונה, דרואים אנו שהתירו ללחוש בשבת, ולא נחשב כצידה (סנהדרין קא.). וכן מצינו ברבי יודן שפרס את גלימתו על הגדיש, והאש כבתה (ירושלמי שבת פ"ז ז' ז). והסיבה לכך היא כי בשבת העושה כלאחר יד פטור, וכיון שפעולות אלו נעשו על ידי סגולה ואינם בטבע, זו לא דרך עשיית המלאכה. וגם דזה לא גזרו חז"ל. ("קהילות יעקב" ב"ק מ"ה ועיי"ש ובפ"א נאריך)

"אתה אמרת 'והשענו תחת העץ' חייך שאני פורע לבניך. בארץ: אני נתן להם מצות סיבה..." (ב"ד. תנחומא)

כתב מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: נסתפקתי במי שעבר ועשה סוכה בשבת ויום טוב דאפשר שמותר לאכול בתוכה, כיון שזה רק משנה את הדין של המקום שבתוך חלל הסוכה אבל אינו נהנה ממש מהסוכה!

ברם כיון דדבר חידוש הוא, חיפשתי בספרים וראיתי כי בשו"ת פנים מאירות נראה שסובר דחשיב נהנה ממעשה שבת. (א' ל"א) אך צריך עיון שהרי מצינו בלחי שעשאו מעצי אשרה כשר, ומותר גם לכתחילה (ס"ח). וחושבני שמחיצה שעשאה בשבת שאסור בטלטול, אינו מעיקר הדין ורק קנס חכמים.

גם הסתפקתי במי שפרס אהל בשבת להגן ממטר ושמש, דאפשר לשבת תחתיו, וא"ל נהנה ממעשה שבת, דיתכן שנחשב רק כמבריח ממנו את הגשם והשמש. ("שולחן שלמה" יו"ט תקי"ח ה') מותר להוסיף בשבת תוספת לאהל קיים, ויפרוס מהצד שכבר קיים. (ש"ו ב')

מביקור חולים תחת העץ, נעבור לביקור חולים מצולם!

ישנם חדרים בבתי חולים שבהם מותקנת מצלמה שמקרינה את הנעשה בחדר למסך הנמצא בחדר האחיות, וכאשר נכנס אדם לחדר, תמונתו מופיעה על המסך. נשאלה השאלה האם בשבת יש איסור לבקר חולה במצב כזה?

מותר. כיון שהאדם הולך כדרכו והפעולה נעשית מאליה, בלי דעתו וכוונתו, אין בזה מלאכה דאורייתא, כי התורה אסרה מלאכת מחשבת. ואף שאסור מדרבנן, יש לסמוך על השיטות שפסיק רישא מדרבנן מותר בלא מתכוון. וכיון שאינו מעוניין בצילום הוי פסיק רישא דלא נחא ליה. (שר"ת "שבט הלוי" ח"י ס')

והיתר זה הוא אף באופן שנעשה רישום בר קיימא במחשב. ("חוט שני" ח"ד) וכן דעת הגאון רבי יוסף שלום אלישיב להקל בעת הצורך, שאין זה נחשב כלל למלאכת מחשבת. ("אורחות שבת" ח"א)

אין להכנס בשבת לשרותים, כשבכניסתו תדלק נורה וביציאתו תכבה. הנצרך מאד ואין שרותים אחר יכול להכנס, משום 'כבוד הבריות'. ובצורך גדול מותר לצאת. ומסתבר שלהשאר זמן רב הוי כצורך גדול. ("מאור השבת" ח"ד - נודע לו שעזיבתו גורמת לירידת מים, מותר לצאת)

הגאון רבי ראובן גרוזובסקי סיפר על תקרית מעניינת שקרתה לו בשהותו בפריז, בדרכו לארה"ב. בשבת בבוקר נכנס לאחד מחדרי השרותים, לתדהמתו נדלק האור באופן אוטומטי. הוא הבין שביציאתו מהחדר יכבה האור.

בינתים, היה הגאון רבי ברוך בר ליבוביץ מוטרד מאד מהעלמו של חתנו. אחרי חקירה ממושכת, נפתרה התעלומה... על כל פנים, רבי ראובן בילה את השבת כשהוא בשרותים. ("הכל לאורן הכל")

במוצאי שבת כדי לצאת מהשרותים, לכאורה היה צריך רבי ראובן לומר 'ברוך המבדיל', וצ"ע היאך? דנו מורי הוראה: אדם הנמצא בבית כסא והגיע מוצ"ש, ורוצה לחתוך גליל נייר או להדליק אור, אם יכול לומר 'ברוך המבדיל'? הוי שתלו זאת במח' הפוסקים אם מותר לקיים מצוה במקום מטונף, שהרי באמירת 'ברוך המבדיל' מקיים מצות הבדלה. והראוני כי בעלון "מים חיים" הביא עצה לכך, שיהרהר, או שיאמר רק 'המבדיל...' בלי ברוך. (נר' וקצרו)

ההולך ברחוב ויודע שבעוברו ליד בנין מסויים ידלק אור, ואין בדעתו להכנס לאותו בית, הורו פוסקי זמננו שמן הדין אין בזה איסור, ולכן מותר בעת הצורך ללכת שם. כיון שהאדם אינו מעוניין באור הזה כלל, ואין לו קשר ישיר למלאכה אלא היא נפעלת בריחוק ממנו ואין לו תועלת ממנה. ("אורחות שבת" ח"ג פכ"ו)

'אתה אמרת 'והשענו תחת העץ' להסתיר מחוס היום. חייך שאני פורע לבניך. במדבר: ענני כבוד - להיות לצל על ראשיהם'. (ב"ד. תנחומא)

כובע שמש שיש עליו מאוורר הפועל על ידי מצבר סולרי, וביציאתו לשמש מתחיל לפעול, אין להוציאו אלא אם כיסה את השטח הסולרי. ("מאור השבת" ח"ד)

פעם ביום קייצי לוחט עמד הגאון רבי זיידל אפשטיין בתחנת אוטובוס. ליד התחנה היתה רצועת צל, ואברך אחד שעמד בתוכה הציע לרבי זיידל שיתקרב ויכנס גם הוא, כדי שלא לעמוד בשמש הקופחת.

רבי זיידל עשה עצמו כלא שומע, ורק כשהפציר בו האברך שוב ושוב אמר לו: "הלא בקצה אותה רצועת צל עומדת אשה, ולמה לא תבין שאם אכנס אגרום לה אי נעימות?"

ניסה הלה לטעון שאין סיבה שזה יגרום לה אי נעימות. ענה לו רבינו: "בעיני ראיתי שכשנכנסת לשם היא הרגישה שלא בנוח."

הלכות גדולות ניתן ללמוד מעובדה זו: הזהירות מלגרום אי נעימות לזולת. וכן הזהירות מלפגוע באותו אברך שעד שלא לחץ עליו נמנע מלומר לו נימוקו כדי שלא יפגע. ("לעבדו בלבב שלם")

הורה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: מותר לפרוס בשבת רשת לא צפופה כדי למנוע מעופות להכנס, דאין עליה שם אהל. ומה שמגינה הרשת, אין זה נקרא אהל להגן, אלא הוא כמו כל דבר אחר שמציל ממזיקים. ("שמירת שבת כהלכתה" כ"ד י"א)

אמרו אנשי סדום בואו ונעשה עצה שלא יעבור עוף השמים מעל ארצנו ויאכל את הפירות והחישים שאנו מניחים על גגות הבתים... מה עשו? פרושו רשתות מעל כל שטחה של סדום וכך צדו את העופות. (מדרש הגדול)

וקשה: מדוע אנשי סדום היו צריכים לעשות מעשה מרושע שכזה, לכאורה אין צורך כלל ברשתות, שהרי הגמרא בסוטה (לח:): אומרת שעופות מכירים בצרי העין ולא אוכלים משלהם? ונתרץ בכמה אופנים:

א. הסדומיים השפיעו טומאתם על סביבתם, כדור המבול, וכפי שהחיות בזמן המבול חטאו כך נתקלקלו העופות בסדום.

ב. אנשי סדום היו כל כך צרי עין שהם חששו שמא... אולי...

ג. בסדום לא להיטיב לאחרים, זה לא 'משפט', זה 'חוק', בלי טעם וסיבה. צריך לעשות הכל כדי למנוע נתינה לאחרים. פורשים רשת גם כשאין בה צורך...

זו גם היתה טענתם נגד לוט - "האחד בא לגור וישפוט שפוט" שהוא עושה מהחוק משפט, בסדום אלו "חוקי סדום" - ללא אפשרות לשינוי, כי ברגע שזה 'משפט' אפשר להתחשב "חלילה" בנתבע, הוא עני, הוא שוגג. ("נר לשולחן שבת")

"האומר שלי שלי ושלך שלך זו מידה בינונית, ויש אומרים מידת סדום". **לכאורה** קשה מאד מה פשר המחלוקת הזו (אבות ה' י') אם זו מידה בינונית או סדומית, הרי בין שתי המידות הללו ישנם דרגות רבות, מה פשר הקיצוניות הזו?

הגאון רבי ברוך שמואל דויטש אוהב להגיד את התירוץ הבא: כשאדם נוהג לעצמו זו מידה בינונית, אך אם קבע זאת כחוק, זו מידת סדום, שזו היתה סדום! ("נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג י"ד)

"טורו נא אל בית עבדכם - לא כי ברחוב נליץ"

רבי מרדכי זיסמן היה איש חסד מופלא. תמיד היה שמח. סיפר בנו: יום אחד בלכתי ברחוב רץ אחרי עני ואמר לי: 'כל האנשים נתנו לי כסף, אבא שלך נתן לי את הלב!'

אותו עני "מנוחתו" היתה ברחוב בלז בבני ברק, שם ישן. התחנן לפניו ר' מרדכי: "בא לישון אצלי בבית". אמר העני: "אני התרגלתי לישון על הספסל..." השיבו ר' מרדכי: "אבל אני לא התרגלתי לראות אותך שוכב על הספסל!" ("נר לשולחן שבת")